

S K Ø T S E L P L A N

Knutstorp naturvårdsområde

Nässjö kommun, Jönköpings län

Naturvårdsförvaltare: Skogsvårdsstyrelsen i Jönköpings län

Planen fastställd 1984-05-04 av länsstyrelsen i Jönköpings
län efter samråd med statens naturvårdsverk

FÖRORD

Föreliggande förslag till skötselplan har upprättats under år 1983 av skogsvårdsstyrelsen i Jönköpings län i samråd med bl a länsstyrelsen och markägaren.

Skötselplanen består av två delar:

I ALLMÄN BESKRIVNING

1. Administrativa data
2. Grunden för beslutet
3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden

II PLANDEL

1. Disposition och skötsel av mark och vatten
2. Anordningar för rekreation och friluftsliv
3. Tillsyn
4. Dokumentation

Skötselplanen är översiktlig

I ALLMÄN BESKRIVNING

1 ADMINISTRATIVA DATA

Skyddsform: Naturvårdsområde

Objektnummer:

Beslutsdatum:

Kommun: Nässjö

Registerområde: Flisby socken

Läge: Området är beläget ca 15 km nordost om Aneby utmed Knutstorpssjöns östra sida.
Topografiska kartbladet 7 E Jönköping S0.
Ekonomiska kartbladet 7 E 0i, 7 E 1i.

Areal: 176 ha varav 15 ha utgör sjöyta.

Markägare: Bertil Wärnberg, Ermi Knutsdotter-Wärnberg,
Henrik Wärnberg, Erik Wärnberg, Ulrika
Wärnberg.

Naturvårdsför-
valtare: Skogsvårdsstyrelsen

2 GRUNDEN FÖR BESLUTET

Området präglas av sand- och grusavlagringar från inlandsisens avsmältningsskede, bestående av randplataer, lateralterasser, erosionsdalar m m. Det är beläget inom den sydligaste delen av det geologiska riksobjektet Knutstorp - Sunneränga. Landformerna framträder tydligt i det öppna, lövträdsrika herrgårdslandskapet kring den kulturhistoriskt värdefulla säterigården Knutstorp. Naturvårdsområdets syfte är att för framtiden bevara och hävda det öppna lövträdsrika odlingslandskapet så att de geologiskt intressanta landformerna blir lätt överblickbara, samt att genom smärre anordningar underlätta för allmänheten att utnyttja området för friluftsliv.

Befintliga planer:

Skogsbruksplan upprättad 1974 - omfattar tiden 1977 - 1986.

3 ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

3.1 Naturförhållanden

Geologi:

Området ingår till viss del i den s k Almesåkraserien som består av en serie sedimentbergarter avsatta på den småländska graniten. Dessa sediment är ofta genomslagna av diabasgångar, så också inom Knutstorpområdet. Diabasen ger upphov till en förhållandevis näringsrik jordmån och är troligen den främsta orsaken till områdets fina flora.

Det som präglar området är emellertid de lösa jordlagrens former. I den norra delen utbreder sig mellan två moränhöjder ett isälvsdelta, som bildats i ett läge då inlandsisen stått stilla. Deltat syns nu i form av åkermark. Sydväst om Knutstorp säteri finner man en flack öppen betesmark med förekomster av mindre raviner. Denna bildning är en s k lateralterrass skapad genom att isens smältvatten strömmat ned från höjderna, sand- och grusmaterial har avsatts mot ett isblock nere i dalen.

Ravinerna är bildade av isvattenströmmar i ett senare skede i isavsmältningen. En annan geologisk sevärdhet är den s k tappningsrännan som ligger nordöst om Knutstorp säteri. På höjd-områdena i öster har en av is uppdämd sjö legat. När isen drog sig tillbaka har vattenmassorna fått fart och eroderat fram denna ränna ur underliggande lösa jordlager. I rännans botten ligger nu ett alkärr.

Vegetation:

Naturvårdsområdet utgörs av ett lummigt herrgårdslandskap med öppna hagmarker, som betas av får. Det dominerande trädslaget utgörs av ek, men även björk är vanlig. I buskskiktet märks en, sälg och hassel. Fältskiktet består huvudsakligen av bredbladiga gräs bl a rökryll och tuvtåtel. Bland örter med relativt höga krav på näringstillgång kan nämnas prästkrake, nattviol och getrams.

En ur botanisk synvinkel intressant del utgör Mejeriängen (4.2), som ligger i områdets norra del. Den består av ädellövskog med inslag av öppna ängsmarker. Man finner här förutom de vanliga trädslagen ek, björk, al även en del ask, lind, lönn samt hassel. Örterfloran är ovanligt rik med flera arter som kräver god näringstillgång och rörligt grundvatten. Bland dessa kan nämnas spenört, trolldruva, desmeknopp, tibast och vippört. Ett annat intressant inslag utgör vitfrylen. Den är införd i landet och såddes förr ofta in i gräsmarker och parker runt större gods

och herrgårdar. På en del av skogsmarken inom naturvårdsområdet växer barrskog av varierande ålder. Den brukas enligt rationella skogsbruksmetoder. Utmed Knutstorpssjöns strand finner man också ett mindre område med sumpskog.

Djurliv:

Det variationsrika landskapet ger upphov till ett rikt fågelliv med bl a flera arter sångare och hackspettar. För hålbbyggande fåglar t ex kattuggla, kaja och stare erbjuder de gamla ekarna goda häckningsmöjligheter.

Bland däggdjuren finner man i första hand de vanliga för denna landsdel. Av mårddjuren har bl a iller och mård observerats, förr även utter. En sällsynthet som finns inom området är hasselmusen.

Landskapsbild:

De öppna jordbruksmarkerna som präglas av geologiskt intressanta terrängformer skapar tillsammans med ekhagarna runt Säterigården och Knutstorpssjön en värdefull landskapsbild.

Kulturhistoriska förhållanden:

Bygden kring Knutstorpssjön har länge varit en viktig plats för människan. Inom naturvårdsområdet finns följande två fornlämningar upptagna i Riksantikvarieämbetets förteckning:

Fornlämning nr 136

Röse, 16 m diam och 0,7 m h. Stenarna är 0,3-0,6 m st. Odlingssten är påförd.

Fornlämning nr 137

Stensättning, rund 15 m diam och 0,6 m h. Fyllningen delvis övertorvad men i ytan talrika stenar 0,3-0,4 m st.

Utanför naturvårdsområdet förekommer rikligt med gravlämningar från bronsåldern i form av rösen.

Andra epoker då viss aktivitet rådde i Flisby var under yngre järnåldern och medeltiden. Därav vittnar bl a tre runstenar, järnåldersgravfält samt en söder om Flisby kyrka belägen kyrkoruin och öde kyrkogård.

Gården Knutstorp har förknippats med ett större medeltida gods-komplex med centrum i Flisby socken. En ursprunglig förhistorisk bybildning i Flisby förmodas redan vid medeltidens inträde ha absorberats av en utflyttargård, senare namngiven Knutstorp. Senare under medeltiden skiftades godset och donerades delvis till Linköpings stift. Efter en nedgångsperiod inrättades Knutstorp omkring 1650 till Sätesgård. Här finns också en tidigare mangårdsbyggnad uppförd 1831. Grunden till en äldre huvudbyggnad finns intill Knutstorpssjöns östra strand.

Den tidigare markanvändningen har till större delen utgjorts av jordbruk med betesdrift och slätter. I den mån skog fanns inom området betades sannolikt också denna. Spår från denna tid förekommer bl a i form av odlingsrösen.

Tillgänglighet:

Området ligger ca 3 km väster om länsväg 32 mellan Tranås och Eksjö. Från denna går allmänna landsvägen 965 rakt igenom området.

Källuppgifter:

Agronom Bertil Wörnberg, Knutstorp (muntligt).

Naturinventering i Nässjö kommun, Ingemar Hjort, Leif Bjelm.

Grusinventering, Leif Bjelm.

Mejeriängen - Botanisk inventering, Sven Franzén.

Precambrian of Sweden - Thomas Lundkvist SGU serie C nr 768.

II PLANDEL

1 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.2 Övergripande mål

Vård och förvaltning skall syfta till att bibehålla området som ett öppet, lövträdsrikt odlingslandskap med åkrar och betesmarker samt till att förhindra att de geologiskt intressanta markformerna förstörs. Vidare skall genom smärre anordningar allmänheten ges möjligheter att uppleva den tilltalande miljön i området.

1.3 Behandling av skötselområden:

1.3.1 Skötselområde 1

Barrskogsområden, ca 32 ha.

Beskrivning:

Området består huvudsakligen av gran- och tallskog av varierande ålder.

Mål och åtgärder:

Inom naturvårdsområdet får normalt skogsbruk bedrivas med iakttagande av de föreskrifter som anges i 21 § skogsvårdslagen om den hänsyn som vid skötsel av skog skall tas till naturvårdens intressen.

1.3.2 Skötselområde 2

Åkermarken ca 46 ha.

Beskrivning:

Området består av sandiga och moiga åkrar.

Mål och åtgärder:

För att bibehålla det öppna landskapet skall jordbruk bedrivas i nuvarande omfattning.

1.3.3 Skötselområde 3

Strandskogsområde 7,5 ha.

Beskrivning:

En bård av klibbal, björk och gran kantar sjöns stränder. Bestånden är viktiga för fågellivet. Området betas i anslutning till skötselområde 4.

Mål och åtgärder:

Trädridån avverkas i vissa delar för att ge utblickar över sjön. Vid badplatsen röjs och städas området. Visar vassen tendenser till ökning skall åtgärder vidtagas för att förhindra en spridning.

Delområde 3.1

Sumpskogen ca 2,3 ha.

Beskrivning:

Mosse bevuxen med tall och björk. Området är ur skogsbrukssynpunkt att betrakta som impediment.

Mål och åtgärder:

Området får utvecklas fritt.

1.3.4 Skötselområde 4

Betesmarken, ca 76 ha.

Beskrivning:

Öppna betesmarker växlar med mera slutna hagmarker. I trädskiktet dominerar ek och björk, bland buskarna en. Fältskiktet varierar beroende på skillnader i fuktighet - gräsarten rödven är dominant. Får betas under sommar och höst.

Mål och åtgärder:

För att bibehålla det öppna landskapet skall hagmarkerna bevaras i nuvarande skick. Uppväxande sly och buskar hålls efter genom betning med får och kompletterande rójningar. En del större busksnår, samt döende träd lämnas för att gynna fågellivet. Enstaka lövträd eller lövträd i grupper får finnas kvar. Inträngande gran och tall röjs bort.

Delområde 4.1

Nyanlagd betesmark ca 7,2 ha.

Beskrivning:

Betesmarken har nyligen anlagts och har björk som överståndare, samt en del ek, tall och ung bok. Området är under tilltagande igenväxning.

Mål och åtgärder:

Området röjs och rensas från sly samt stängslas. Björken avvecklas efter hand. Vid røjningen gynnas ek och bok. Dessa trädslag tillåts efterhand ge karaktär åt betesmarken.

Delområde 4.2

Mejeriängen ca 7 ha.

Beskrivning:

Mejeriängen består av en örtrik öppen betesmark såväl fuktig, frisk som torr samt ett skogsparti med rikt inslag av ädla lövträd. I skogspartiets fuktstråk dominerar emellertid al och på torrare mark ek. På västra sidan finns gott om hassel. I områdets södra del, ca 1,0 ha, har slätter bedrivits de senaste åren.

Mål och åtgärder:

Området skall även i fortsättningen utnyttjas som betesmark. Ett lämpligt komplement till fårbetningen är betning med nötkreatur. Inträngande barrträd röjs bort, liksom uppväxande aspsly. Ädla lövträd samt hassel gynnas. Nuvarande slättermark i områdets södra del skall även fortsättningsvis hävdas genom slätter. Där strövstigen går över det fuktiga klibbalstråket anläggs en spång.

Delområde 4.3

Alkärret ca 9,6 ha.

Beskrivning:

Alkärret ligger i en ravin - den geologiskt intressanta tappningsrännan. En bäck rinner genom området.

Mål och åtgärder:

För att hålla ravinen lätt överblickbar gallras alen med ca 10 års mellanrum. Inträngande barrträd röjs bort. En spång anläggs över bäcken.

1.3.5 Skötselområde 5

Hasselskogen ca 0,5 ha.

Beskrivning:

Området är bevuxet med ett bestånd av unga lövträd, där hasseln utgör ett viktigt inslag. Inom området har hasselmus påträffats.

Mål och åtgärder:

Lövträd, främst ek och hassel gynnas. Hasseln bör föryngringshuggas med jämna mellanrum. Enstaka granar bibehålls.

2 ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

2.1 Övergripande mål

Andamålet med naturvårdsområdet är att genom smärre anordningar underlätta för allmänheten att uppleva den tilltalande miljön i området.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Tillgänglighet:

Inom området finns för närvarande ingen P-plats. En sådan iordningställs, med plats för 10 bilar på plats som markerats på skötselplanekarta 2.

2.2.2 Friluftsanordningar:

En ca 3 km lång strövstig anordnas med ungefärlig sträckning enligt skötselplanekarta 2. Utmed stigen skall enkla bänkar och bord samt informationsskyltar beträffande geologi, botanik och kulturhistoria sättas upp. Där stigen passerar stängsel och inhägnad skall genomgångar anordnas. För gångtrafik är stättor av trä att föredra. För att förhindra bestående markskador där stigen passerar fuktiga partier läggs spänger ut. Badmöjlighet finns i Knutstorpssjön. Anordningar i form av bryggor och dylikt skall inte tillföras badplatsen.

2.2.3 Renhållning

Sopsäckställ sätts upp vid P-platsen. Tömningen skall ingå i kommunens entreprenad. Av allmänheten besökta platser städas genom förvaltarens försorg.

2.2.4 Information

Informationsskyltar sätts upp i anslutning till P-platsen. Längs strövstigen anordnas enklare information.

2.2.5 Utmärkning av naturvårdsområdets gräns:

Utförs enligt svensk standard (SIS 031522) och naturvårdsverkets anvisningar.

3 TILLSYN

Naturvårdsförvaltaren skall göra årlig tillsyn av naturvårdsområdet.

4 DOKUMENTATION

Naturvårdsförvaltaren dokumenterar förändringar inom området, samt för anteckningar över utförda åtgärder.

4.1 Revidering av skötselplan:

Skötselplan skall ses över vart 10:e år eller i övrigt när berörda parter anser det påkallat.

4.2 Ekonomisk redovisning

Utredning angående beräknade kostnader för naturvårdsförvaltningen upprättad 1983-06-22.

Skötselobjekt	Typ av åtgärd	Arbetskrafts- behov i nor- maldagsverkan Bå 1-5	Investeringsbehov (m tal m m) Bå 1-5
	<u>Istandsättn.- åtgärder</u>		
Betesmarken område 4 del- område 4.1 o 4.2	Uppsättning av fårstängsel	20	18000
Delområde 4.2	Röjning slätter	20 5	
Anordn. för rekreation och friluftsliv	Utmärkning av naturvårdsom- rådets gräns	5	1400
	Parkeringsplats	4	3000
	Informations- skyltar	8	1200
	Markering av strövstigar	4	800
	Spänger och stättor	14	4000
	Bord och bänkar	5	3000
		<u>85</u>	<u>31400:-</u>

Beräknad årlig kostnad för underhåll av stängsel, röjning och tillsyn fr o m budgetår 6 t o m budgetår 10 uppgår till 10 000 kronor.

Inhägnad av delområde 4.1 och 4.2 ges högsta prioritet vad avser skötsel av betesmarken. Vad gäller anordningar för friluftslivet skall framtagning och utplacering av informationstavlor, markering av strövstig samt utmärkning av reservatsgränsen prioriteras.

4.3 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Bekostas av markägaren:

Markägaren svarar för kostnader i samband med normalt brukande av åkermarken, för kostnader i samband med normal skogsdrift samt håller erforderligt antal betesdjur.

Bekostas av staten:

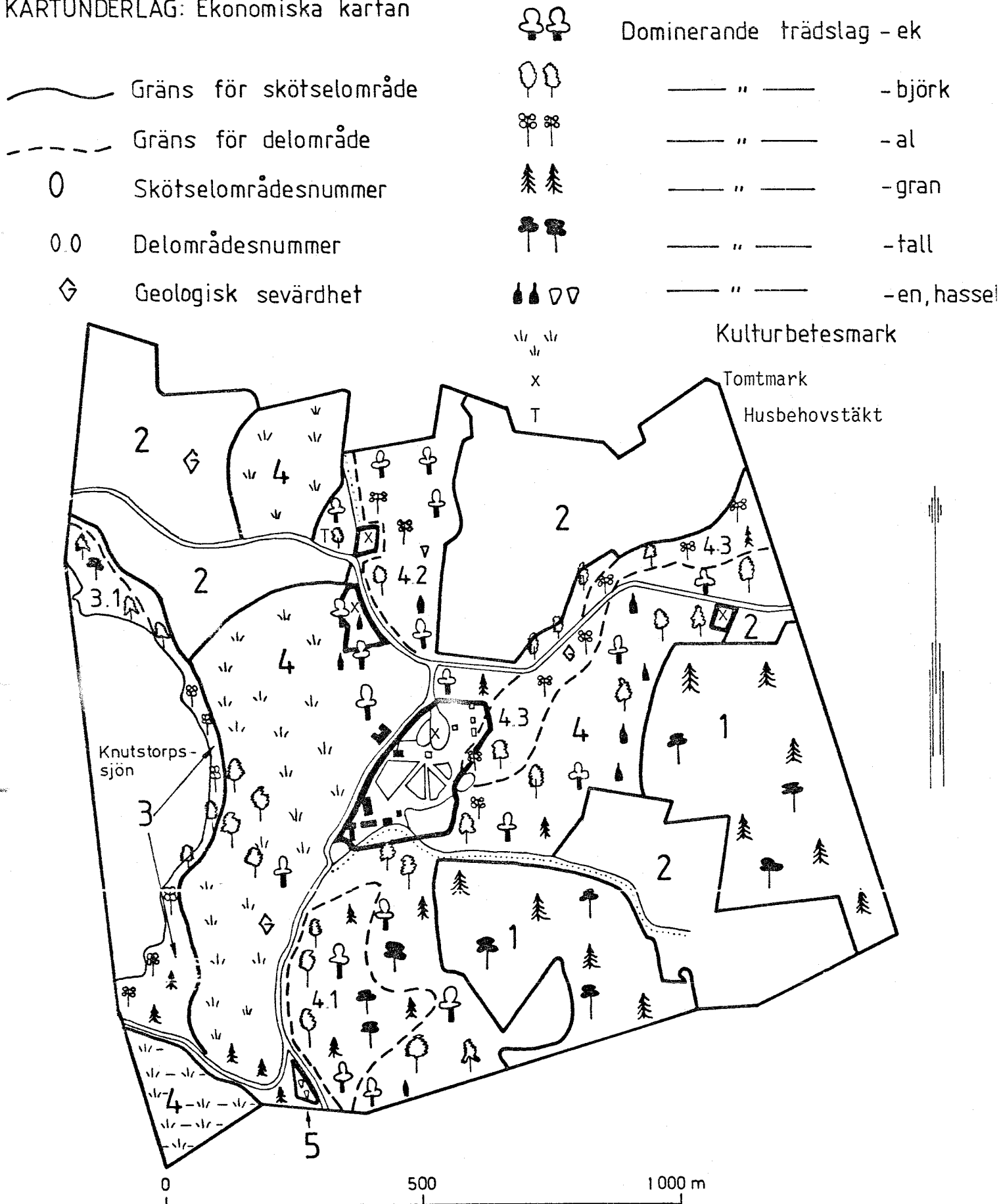
Uppsättning och underhåll av stängsel (fårnät). Röjningar inom betesmarken. Slätter inom delområde 4.2. Röjningar i hasselskogen, uppförande och underhåll av anordningar för friluftslivet, framställning och utplacering av informationsskyltar, utmärkning av naturvårdsområdets gräns, omhändertagande av sopor samt städning inom området.

SKÖTSELPLANEKARTA 1

KNUTSTORPS NATURVÅRDSOMRÅDE

NÄSSJÖ KOMMUN, JÖNKÖPINGS LÄN

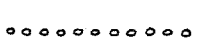
KARTUNDERLAG: Ekonomiska kartan

KNUTSTORPS NATURVÅRDSOMRÅDE

NÄSSJÖ KOMMUN I JÖNKÖPINGS LÄN

KARTUNDERLAG; Ekonomiska kartan

	Gräns för skötselområde		Föreslagen spång
	Gräns för delområde		Parkeringsplats
0	Skötselområdesnummer		Informationsskylt
0.0	Delområdesnummer		Rastplats
	Föreslagen strövstig		Sopmaja
			Geologisk sevärdhet
		R	Fornlämning
		x	Tomtmark
		T	Husbehovstäkt

